EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den 8.8.2012
COM(2012) 445 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

om genomförandet av det europeiska energiprogrammet för återhämtning

{SWD(2012) 243 final}

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

om genomförandet av det europeiska energiprogrammet för återhämtning

1. PROGRAMGENOMFÖRANDET FRAMSKRIDER

Europeiska energiprogrammet för återhämtning[1] (nedan kallat *återhämtningsprogrammet*) ger finansiellt stöd till utvalda mycket strategiska projekt inom energisektorn. Genom att samfinansiera dessa projekt kommer programmet att hjälpa Europeiska unionen att närma sig sina energi- och klimatpolitiska mål: trygg och diversifierad energiförsörjning, en fullbordad och väl fungerande inre energimarknad samt minskade växthusgasutsläpp. Genom att stödja kapitalutgifter i realekonomin syftar programmet till att stimulera ekonomisk verksamhet och främja tillväxt och skapande av arbetstillfällen.

Sedan förra årets rapport har framsteg skett i genomförandet av återhämtningsprogrammet. År 2010 ägnades främst åt att inleda verksamheten inom återhämtningsprogrammet. Den största delen av den tillgängliga budgeten tilldelades 59 projekt inom följande delprogram: gasinfrastruktur (1 363 miljoner euro), elinfrastruktur (904 miljoner euro), havsbaserad vindkraft (565 miljoner euro) och avskiljning och lagring av koldioxid (1 000 miljoner euro). I slutet av 2010 hade bidragsbeslut och bidragsöverenskommelser gjorts till ett totalt belopp på 3 833 miljoner euro, dvs. 96,3 % av återhämtningsprogrammets totala budget. Ett belopp på 146 miljoner euro som inte kunde anslås till projekt i dessa sektorer före tidsfristen den 31 december 2010 omfördelades till ett nytt finansiellt instrument, den europeiska fonden för energieffektivitet[2], med inriktning på investeringar i energieffektivitet och förnybar energi.

Återhämtningsprogrammet inrättades i det större sammanhanget av den globala insats som gjorts på EU-nivå för att bemöta den finanskris som bröt ut 2008 och för att stimulera den ekonomiska återhämtningen. Sedan dess sveper en ännu allvarligare kris över Europa och därför är det fortfarande ytterst nödvändigt med strategier för att stimulera återhämtningen. Med tanke på komplexiteten hos och omfattningen av krisen kan man inte förvänta sig att ett enda politiskt initiativ eller utgiftsprogram ska leda till ekonomisk återhämtning. I detta svåra läge har återhämtningsprogrammet varit och fortsätter att vara ett användbart verktyg som möjliggör framsteg i ett antal viktiga investeringsprojekt, som utan offentliga EU-medel riskerar att försenas, skäras ned eller ställas in.

Denna årsrapport inriktas på det aktuella läget i programgenomförandet. En mer ingående analys av konsekvenserna av återhämtningsprogrammet ges i en oberoende utvärdering efter halva tiden[3] som utfördes 2011. Enligt denna översikt framgår att programmet redan har åstadkommit faktiska resultat i den reala ekonomin, genom att sätta fart på byggnadsarbeten och upphandlingar av utrustning och halvfabrikat. Ur energipolitisk synvinkel bidrar programmet rent konkret till spridning av

---

1 Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 663/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av ett program för hjälp till ekonomisk återhämtning genom finansiellt stöd från gemenskapen till projekt på energiområdet.

2 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1233/2010 av den 15 december 2010 om ändring av rådets förordning (EG) nr 663/2009.

3 http://ec.europa.eu/energy/evaluations/doc/2011_eepr_mid_term_evaluation.pdf.

koldioxidsnål teknik och till att förbättra det sätt på vilket den inre marknaden för gas och el fungerar genom att skapa förbindelser mellan EU:s västra och östra delar, i perifera medlemsstater och i Central- och Östeuropa, och genom att öka lagringskapaciteten, successivt fullborda ett dubbelriktat gasledningsnät och föra ”energiöarna” närmare varandra.

Det faktiska genomförandet av de projekt som stöds genom programmet inleddes redan 2010, men det var först 2011 som det tog fart och uppnådde styrfart. Flera projekt har slutförts och många andra är på god väg, vilket illustreras i följande kapitel. I vissa fall har genomförandet stött på problem och framskrider långsammare än vad som ursprungligen planerades. Det ekonomiska och regleringsmässiga sammanhanget innebär en särskild utmaning för delprogrammet för avskiljning och lagring av koldioxid, som befinner sig vid ett vägskäl.

Ett problem som är gemensamt för de tre delprogrammen är de invecklade och utdragna förfarandena för beviljande av tillstånd. Den åtföljande rättsliga osäkerheten har lett till förseningar i de slutliga investeringsbesluten.

För att genomförandet av återhämtningsprogrammet ska lyckas krävs det ett kraftfullt åtagande från alla berörda parter, inklusive medlemsstaterna, om att påskynda processerna för reglering och beviljande av tillstånd. I detta avseende förväntas kommissionens förslag om riktlinjer för energiinfrastruktur[4] leda till stora förbättringar. Förslaget innehåller bestämmelser om att påskynda förfarandena för beviljande av tillstånd genom att inrätta nationella myndigheter som är ensamt ansvariga för att hantera denna process, varvid en treårig tidsfrist fastställs för beslut om att bevilja tillstånd och varvid insynen och allmänhetens deltagande ökas.

Till följd av lånekrisen och de påföljande regleringsåtgärderna (Basel III, Solvency II) har det blivit allt svårare för infrastrukturprojekt att få tillgång till långsiktig finansiering. Detta sammanfaller med de kraftigt ökade investeringsvolymer som förväntas i samband med att många av de systemansvariga för överföringssystemen kommer att behöva öka sina planerade investeringar med upp till tre gånger. Kommissionens förslag om Fonden för ett sammanlänkat Europa[5], en sektorsöverskridande infrastrukturfond, är utformat för att hjälpa projekt att få till stånd de finansieringspaket som krävs. Genom att föra med sig nya typer av investerare (pensions- och försäkringsfonder) och begränsa vissa risker bör de finansiella instrumenten inom ramen för Fonden för ett sammanlänkat Europa kunna hjälpa projektansvariga att få tillgång till den långsiktiga finansiering som krävs för deras projekt.

Kommissionen övervakar noggrant hur alla projekt fortskrider och att milstolparna uppnås. I det arbetsdokument från kommissionens avdelningar som åtföljer denna rapport anges det aktuella läget i varje projekt. Vid förseningar vidtar kommissionen åtgärder för att underlätta genomförandet genom intensivare dialog med stödmottagarna på grundval av tät rapportering och besök på platsen. Om en genomförbar lösning för att minska förseningarna inte hittas och framsteg i genomförandet inte kan uppnås får dock kommissionen upphöra med sitt finansiella stöd till projektet.

---

4 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer och om upphävande av beslut nr 1364/2006/EG, KOM(2011) 658 slutlig.

5 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Fonden för ett sammanlänkat Europa, KOM(2011) 665.

Europeiska fonden för energieffektivitet befinner sig i ett tidigt skede av genomförandet, eftersom den endast har varit i bruk sedan juli 2011. Under de första månaderna bedrevs ett mycket intensivt arbete för att sätta igång fonden och för att ringa in projekt som skulle kunna stödjas av den.

2. GAS- OCH ELINFRASTRUKTUR

2.1. Inledning

Genom återhämtningsprogrammets delprogram för infrastruktur stöds 44 projekt inom tre stora verksamhetsområden:

– Gasinfrastruktur och lagringsprojekt. Infrastrukturen för transport av och handel med gas i hela EU måste integreras ytterligare genom att man bygger de felande länkarna mellan medlemsstaterna och undanröjer flaskhalsar inom länderna. För att garantera försörjningstrygghet krävs integrerade energinät inom EU, samt en ytterligare diversifiering av EU:s energikällor och leveransvägar, inbegripet flytande naturgas (LNG).

– Projekt för omvända gasflöden. Denna verksamhet har sitt ursprung i 2009 års gasförsörjningskris som följde på störningarna av de flöden som kommer från Ryssland och passerar genom Ukraina. De flesta av de central- och östeuropeiska medlemsstaterna stod utan gas, inte på grund av brist på gas i Europa, utan för att de befintliga infrastrukturerna saknade teknisk utrustning och kapacitet att vända på gasflödena från öst-västlig riktning till väst-östlig riktning.

– Projekt för elinfrastruktur. Integrering av en större andel el från olika förnybara energikällor, höga krav på pålitlighet och systemsäkerhet samt överkomliga energipriser kräver enorma investeringar i ny infrastruktur. Dessutom är ett antal medlemsstater fortfarande ”energiöar” eftersom de är dåligt anslutna till sina grannar och den inre energimarknaden.

Projekten genomförs av de systemansvariga för överföringssystemen i varje medlemsstat eller av de projektansvariga. Genomsnittstiden för projekten är 3–5 år. Ett belopp på 2,268 miljarder euro har anslagits, varav omkring 586 miljoner euro (25,9 %) hade betalats ut till stödmottagarna redan i slutet av mars 2012. Det bör understrykas att inga utbetalningar kan göras innan projekten har fått miljötillstånd. För att skydda EU:s ekonomiska intressen är ett villkor för utbetalningarna också att de projektansvariga utfäster sig att genomföra projektet genom ett slutligt investeringsbeslut.

2.2. Framstegen hittills

2.2.1. Projekt som slutförts 2011

Av de 44 projekt som samfinansieras genom programmet slutfördes följande 13 (30 %) i början av 2012:

– Två gassammankopplingar som för första gången förbinder Ungern med både Kroatien och Rumänien, vilket främjar marknadsintegrationen och utvecklingen i regionen.

– Förstärkning av det belgiska gasledningsnätet på axeln Tyskland-Förenade kungariket, vilket också möjliggör kapacitet för omvända flöden från den

holländska/tyska gränsen till Zeebrugge i Belgien och mot Förenade kungariket.

– Sju projekt för omvända flöden, varav fyra i Österrike, två i Slovakien och ett i Tjeckien. Projekten ger alla grannländer bättre tillgång till de österrikiska lagringsanläggningarna i Baumgarten.

– Två elsammankopplingar mellan Portugal och Spanien, som förbättrar funktionen hos elmarknaden på den iberiska halvön och integrationen av förnybara energikällor.

– En elsammankoppling mellan Österrike och Ungern, som ger en avsevärd ökning av överföringskapaciteten i den överbelastade syd-syd-riktningen och därmed möjliggör ytterligare marknadsintegration och handel.

2.2.2. Utveckling av pågående projekt

Av de återstående projekten fortskrider 18 (10 för gas och 8 för el) enligt planerna (40 %). Anbudsförfaranden och byggnadsarbeten har inletts, vilket stimulerar tillväxt och skapar arbetstillfällen genom inköp av kablar, rör, kompressorstationer eller annan utrustning.

På gasområdet har genomförandet av projekten framskridit väl i följande tre europeiska regioner:

– De fem projekten i *Östersjöområdet* (Polen, Danmark, Litauen och Lettland).

– Två projekt i *centrala Österuropa* (Slovenien och Tjeckien).

– Tre projekt i *Västeuropa* (Belgien, Frankrike och Spanien).

På elområdet har goda framsteg gjorts i genomförandet av projekt i följande två regioner:

– De tre sammankopplingsprojekten i *Östersjöområdet* (Estland, Lettland, Finland och Sverige).

– Fem projekt i *Västeuropa* (Tyskland, Irland, Förenade kungariket, Frankrike, Spanien, Italien och Malta)

Endast 13 av de 44 projekten (30 %) framskrider långsammare än vad som ursprungligen väntades på grund av tekniska, regleringsmässiga och kommersiella svårigheter. I dessa fall har de projektansvariga i genomsnitt begärt 18 månaders förlängning av genomförandeperioden.

Svårigheter med att fullborda avtal om gasleverans ligger till grund för förseningar i tre viktiga projekt som syftar till att diversifiera EU:s gasimport genom nya rutter och nya källor: Galsi från Algeriet till Italien, Poseidon från Grekland till Italien och Nabucco från Turkiet till Österrike med ny gas från Kaspiska havet och nya motparter (Azerbajdzjan, Turkmenistan) samt eventuellt irakisk gas. Det stöd som återhämtningsprogrammet har gett till dessa projekt har varit avgörande för att föra dem närmare ett slutligt investeringsbeslut, som i slutändan är beroende av gasproducenternas beslut att transportera gas genom dessa rörledningar. Förhandlingar om sådana beslut pågår[6] och besluten kan förhoppningsvis fattas detta år. Eventuella tecken på försvagning av EU:s stöd till dessa projekt skulle sända fel

[6] När det gäller Poseidonprojektet har förhandlingarna med exploatören av Shah Deniz 2-fältet nyligen avbrutits och de projektansvariga överväger andra försörjningskällor i Kaspiska havet eller Mellanöstern.

signal till gasproducenterna under denna period av intensiva kommersiella förhandlingar.

I andra fall har anbudsförfaranden av tekniska skäl visat sig vara mer komplexa än vad man först väntade sig, särskilt för tre projekt: sammankopplingen mellan Bulgarien och Rumänien, sammankopplingen mellan Italien och Malta och projektet för omvända flöden i Portugal. Beviljandet av myndighetstillstånd är en annan viktig faktor som försenar genomförandet av flera projekt, framför allt projekten för omvända flöden i Polen och Tjeckien. Vissa projekt har försenats på grund av regleringsfrågor eller minskat marknadsintresse till följd av konjunkturnedgången, vilket tycks vara fallet för projekten för omvända flöden i Rumänien och Ungern, för utvidgningen av en gaslagringsanläggning i Tvrdonice i Tjeckien och för sammankopplingen mellan Ungern och Slovakien. Slutligen har sammankopplingen mellan Bulgarien och Grekland, som är mycket viktig för försörjningstryggheten i regionen, försenats på grund av lagstiftningsändringar i Bulgarien.

2.3. Slutsats

Under det andra året av genomförandet har goda framsteg påvisats för el- och gasinfrastrukturprojekten, framför allt för projekten för omvända gasflöden, där 13 projekt har slutförts och drift pågår. En stor del av projekten, 31 av 44 eller 70 %, är antingen slutförda eller fortskrider planenligt.

Återhämtningsprogrammet innebär överlag en konkret förbättring av det sätt på vilket den inre marknaden fungerar genom att det tillhandahåller sammankopplingar mellan de östra och västra delarna av EU och ger tryggare energiförsörjning i de berörda länderna och regionerna[7]. Återhämtningsprogrammet ger gasinfrastrukturen en sann europeisk dimension, som möjliggör ett snabbare och effektivare genomförande av det tredje paketet för den inre marknaden och av förordningen om tryggad gasförsörjning[8]. Vissa anmärkningsvärda framsteg har gjorts: projekten för omvända gasflöden är igång, vilket gjorde att man undvek en försörjningskris under perioden med sträng kyla i februari 2012. Det starka stödet från återhämtningsprogrammet till projekten i den södra gaskorridoren har varit avgörande i de allt intensivare förhandlingarna med leverantörsländerna. De elprojekt som får stöd inom programmet bidrar, genom att inbegripa alla delar av EU, till att fullborda den inre marknaden och till att förbättra energiförsörjningstryggheten i berörda länder och regioner. Elnätsprojekten kommer att bidra till att absorbera den el som produceras från förnybara energikällor. Färdigställandet av ett energiinfrastruktursystem som omfattar hela EU går framåt tack vare undanröjandet av flaskhalsar och den gradvisa integreringen av ”energiöar”, t.ex. de tre baltiska staterna, Iberiska halvön, Irland, Sicilien och Malta. Dessutom har programmet påskyndat genomförandet av projekt genom att finansiera specifika åtgärder och byggnadsarbeten, hjälpt projektansvariga att säkerställa ytterligare finansiering från finansinstitut och bidragit till att ett stort antal projekt som drabbats av allvarliga problem med att erhålla miljötillstånd har prioriterats av de nationella myndigheterna.

---

7 En ingående analys av *Danube Region Gas Market Model* utförd av *Regional Centre for Energy Policy Research* visar på fördelarna med sammankopplingar och deras inverkan på minskningen av gaspriserna i regionen, som kan uppgå till 6 %. (De projekt som undersökts är sammankopplingarna mellan Ungern och Slovakien respektive mellan Bulgarien och Grekland samt det polska LNG-projektet.) Mer information finns på http://www.rekk.eu/images/stories/letoltheto/kaderjak_drgmm_ep_20120620_v2.pdf.

8 Förordning (EU) nr 994/2010 av den 10 oktober 2010, EUT L 295, 12.11.2010.

Som läget är i dag räknar man med att majoriteten av de 31 pågående projekten bör kunna genomföras under 2012–201, och att endast ett fåtal projekt kommer att pågå fram till 2017 till följd av de tekniska, regleringsmässiga och kommersiella utmaningar de står inför.

3. HAVSBASERAD VINDKRAFT

3.1. Inledning

Återhämtningsprogrammets delprogram för havsbaserad vindkraft består av nio projekt inom två huvudsakliga verksamhetsområden:

– Stöd till storskalig testning, tillverkning och utbyggnad av innovativa turbiner och fundament till havs.

– Stöd till utveckling av modulbaserade lösningar för nätanslutning av stora mängder vindkraft.

Till stödmottagarna hör projektutvecklingsföretag, teknikföretag, producenter av förnybar energi och de systemansvariga för överföringssystemen. Hela det tillgängliga beloppet på 565 miljoner euro inom återhämtningsprogrammet har anslagits och betalningarna till alla nio projekt uppgick till 189 miljoner euro i slutet av mars 2012.

3.2. Läget för projekten för havsbaserad vindkraft

Det finns stora skillnader i genomförandet av projekten: ett projekt är redan fullbordat och andra på god väg, medan några drabbats av betydande förseningar.

3.2.1. Havsbaserade turbiner och strukturer (sex projekt)

Genom bidragen från återhämtningsprogrammet har nu installationen av de första stora (400 MW) havsbaserade vindkraftparkerna långt ifrån kusten (mer än 100 km) och på djupt vatten (mer än 40 m) nu säkerställts. Pengar från återhämtningsprogrammet var i själva verket avgörande för att de utvalda projekten skulle få de lån från bankkonsortier som krävdes för att uppnå de finansiella målen. Återhämtningsprogrammets åtgärder avseende Thornton bank i Belgien slutfördes i september 2011.

De fyra tyska projekten avseende vindkraftparker befinner sig redan i tillverknings- eller installationsfasen. Vidare matades redan hösten 2010 den första havsbaserade vindkraftselen genererad genom infrastruktur som samfinansierats genom återhämtningsprogrammet in i det tyska nätet. Även om dessa projekt överlag visar mycket goda resultat, förekommer vissa förseningar i förhållande till den ursprungliga planeringen. Detta beror på följande tre huvudorsaker: förseningar i den garanterade nätanslutningen, förseningar i förfarandet för beviljande av tillstånd och förseningar av tekniska skäl (kvalitetsbrister i produktionen och ogynnsamma väderförhållanden). Detta har lett till att planeringen för ett projekt (Bard 1) redan formellt har ändrats genom en ändring av bidragsavtalet, medan det förväntas att man för de andra kommer att begära att bidragsavtalets varaktighet förlängs med ett till två år.

Det projekt som syftar till att installera ett testcenter för havsbaserad vindkraftsteknik utanför Aberdeen (Förenade kungariket) har drabbats av mer betydande förseningar. En lämplig företagsstruktur, med deltagande av flera stödmottagare, måste inrättas för att göra det möjligt att kombinera en kommersiell vindkraftpark med en

provningsanläggning. Dessutom tar förfarandet för beviljande av tillstånd längre tid än väntat.

3.2.2. Havsbaserade vindkraftsnät (tre projekt)

De tre projekten för havsbaserade vindkraftsnät, som syftar till att installera innovativ teknik för integrering av havsbaserad vindkraft (högspänd likström – styrd av spänningskälla), har inte hunnit lika långt. Det främsta målet med dessa projekt är att tillhandahålla de första grundläggande byggstenarna till ett europeiskt havsbaserat vindkraftsnät. Projekten är mycket komplexa, inte bara ur teknisk utan även regleringsmässig och kommersiell synvinkel. Förseningar i besluten om samfinansiering av nationella tillsynsmyndigheter medför att tidsplanen för dessa projekt bör ändras, vilket innebär att projekten måste förlängas till 2016–2018. Trots dessa svårigheter gjordes under 2011 avsevärda framsteg med projekten för integrering av vindkraftsnät, genom en finslipning av deras affärsutveckling samt fastställande av de optimala vägarna för kablar och de tekniska specifikationerna för sammankopplingsmodulerna.

3.3. Slutsatser

Återhämtningsprogrammets stöd till projekt för ”turbiner och strukturer” kommer direkt att leda till att den koldioxidfria elproduktionskapaciteten ökar med 1 500 MW och vissa projekt levererar redan en del av detta resultat. Projekten inom återhämtningsprogrammet ger också viktiga effekter i fråga om lärande, exempelvis minskad tid för produktion och installation av fundament till havs.

I vissa fall är projektgenomförandet en utmaning och fortskrider långsamt. Ett planenligt genomförande av åtgärderna inom återhämtningsprogrammet är höggradigt beroende av snabba framsteg i förfarandena för beviljande av tillstånd. Andra grundförutsättningar är också avgörande, t.ex. garantier för att havsbaserade vindkraftsanläggningar ska kunna nätanslutas.

När det gäller projekt för integration av vindkraftsnät är licenseringen av de vindkraftsparker som ska anslutas samt den medfinansiering som ska erhållas genom tillsynsmyndigheterna de avgörande hinder som måste övervinnas innan de slutliga investeringsbesluten kan fattas.

4. AVSKILJNING OCH LAGRING AV KOLDIOXID (CCS)

4.1. Inledning

För att uppnå EU:s ambitiösa energi- och klimatpolitiska mål, i synnerhet ett energisystem utan koldioxidutsläpp senast 2050, krävs en utbyggnad av den koldioxidsnåla tekniken, vilket inbegriper avskiljning och lagring av koldioxid (nedan kallad *CCS*). I enlighet med den strategiska EU-planen för energiteknik (SET-planen) är återhämtningsprogrammet inriktat på demonstration av integrerade CCS-projekt i syfte att denna teknik ska bli lönsam i slutet av decenniet. Programmet ger ett ekonomiskt stöd på 1 miljard euro till sex projekt i den kraftproducerande sektorn, varav 392 miljoner euro redan hade betalats ut till stödmottagarna i mars 2012. De utvalda projekten omfattar tre olika tekniker för avskiljning av koldioxid och olika lösningar för koldioxidlagring på land respektive till sjöss: kolvätefält (med och utan ökad oljeåtervinning) och saltvattensakviferer. Denna strategi tar hänsyn till att integrerade CCS-projekt är en ny teknisk utmaning och att man vid demonstration av projekten måste hantera en rad tekniska, ekonomiska och regleringsmässiga utmaningar. Projektsamordnarna är allmännyttiga företag eller energiföretag. Bland

övriga stödmottagare återfinns kraftöverföringsföretag, leverantörer av utrustning och forskningsinstitut.

4.2. Läget för CCS-projekten

Tack vare återhämtningsprogrammet har alla program kunnat sättas igång snabbt (i Tyskland, Förenade kungariket, Italien, Nederländerna, Polen och Spanien). För ett av projekten var återhämtningsprogrammet avgörande för mobiliseringen av nationella medel. När det gäller tillståndsgivning har återhämtningsprogrammet lett till en målinriktad dialog och samarbete med myndigheter och lokala befolkningsgrupper. Vissa projekt kan också ha bidragit till att påskynda det faktiska genomförandet av den rättsliga ramen på medlemsstatsnivå. Dessutom har de detaljerade tekniska studier som hittills genomförts gjort det möjligt för de allmännyttiga företagen att skaffa sig insikt och kunnande om den framtida driften av integrerade CCS-anläggningar. Arbetet med att klassificera särskilda geologiska lagringsplatser har också lett till att lämpliga platser för permanent och säker lagring av koldioxid har kartlagts.

Inom delprogrammet för CCS ska det ske ett utbyte av erfarenhet och bästa praxis mellan projekten. Så har också skett, tack vare inrättandet av nätverket för CCS-projekt. Liksom 2010 offentliggjorde nätverket offentliga sammanfattningar av erfarenheterna av koldioxidlagringsprojekt, kontakter med allmänheten och tillståndsgivning**.**

För de flesta projekt slutfördes under 2011 FEED-undersökningarna (*Front End Engineering Design*) för avskiljningsenheten, inklusive förhandsvalet av utrustningsleverantören, som är det sista tekniska steget före idrifttagningen. Klassificeringen av arbetet på de utvalda lagringsplatserna har fortsatt vid sidan av utvecklingen av optimala transportvägar för koldioxid.

Trots dessa positiva steg lider delprogrammet för CCS som helhet av ett antal stora regleringsmässiga och ekonomiska osäkerheter som riskerar att sätta käppar i hjulet för genomförandet. Det faktum att ett slutligt finansieringsbeslut ännu inte antagits i något av projekten visar de fortsatta svårigheterna. Det första projekt där ett slutligt finansieringsbeslut förväntas kunna antas (senast i oktober 2012) – genomförs i Nederländerna. För alla andra projekt förväntas det slutliga finansieringsbeslutet inte kunna antas före 2013. Denna milstolpe har försenats av en rad anledningar, bl.a. följande: alla tillstånd har ännu inte säkrats, klassificeringen av lagringsplatserna har inte slutförts, den finansiella strukturen måste slutföras. Dessutom gör det låga koldioxidpriset enligt systemet för handel med utsläppsrätter att affärsutvecklingen på kort och medellång sikt för CCS blir oattraktiv och har också lett till att de uppskattade driftskostnaderna för anläggningarna har ökat. På grund av det nuvarande ekonomiska läget är det vidare allt svårare att få tillgång till finansiering för projekten.

I början av 2012 slutfördes projektet inom ramen för återhämtningsprogrammet i Jaenschwalde i Tyskland. Vid sidan av det faktum att allmänheten motsatte sig lagring på de potentiella lagringsplatserna drog projektledarna också slutsatsen att det på grund av de avsevärda förseningarna i Tysklands införlivande av lagringsdirektivet inte skulle gå att erhålla de nödvändiga koldioxidlagringstillstånden inom projektets tidsram.

Med tanke på dessa svårigheter förefaller utvecklingen av CCS befinna sig vid ett vägskäl. Kommissionen bedriver nära diskussioner med de berörda parterna och de

projektansvariga på CCS-området om det lämpligaste sättet att följa upp EU:s stöd till denna strategiska sektor, samt om alternativ som skulle kunna göra det möjligt för återhämtningsfondens medel att användas på bästa sätt inom projekt med ett positivt slutligt finansieringsbeslut.

4.3. Slutsatser

Goda framsteg har gjorts när det gäller att slutföra detaljerade tekniska studier av avskiljningsenheter och, i mindre utsträckning, validering av lagringsplatser.

Efter sitt andra år av genomförande står dock delprogrammet för CCS vid ett vägskäl: ett projekt har ställts in och för de återstående fem projekten har ännu inget slutligt investeringsbeslut antagits. Det finns flera orsaker till förseningarna: alla tillstånd har ännu inte säkrats, klassificeringen av lagringsplatserna har inte slutförts, den finansiella strukturen måste slutföras.

Till följd av detta kommer verksamheten vid de flesta anläggningar sannolikt att inledas först 2016/2017. CCS är en ny verksamhet som, förutom validering av tekniska och ekonomiska aspekter, måste följa nya regelverk (t.ex. för lagring av koldioxid). Industrin och medlemsstaterna måste intensifiera sina ansträngningar om man ska kunna förhindra att dessa projekt drabbas av allt för stora förseningar till följd av regleringsmässiga och finansiella aspekter.

5. EUROPEISKA FONDEN FÖR ENERGIEFFEKTIVITET

5.1. Fondens kännetecken och mål

Enligt förordning (EU) nr 1233/2010 ska det inrättas ett finansiellt instrument till stöd för energieffektivitet och decentraliserade investeringar i förnybar energi. Enligt förordningen anslås omkring 146,3 miljoner euro till det nya instrumentet, vilket motsvarar de anslag för åtaganden inom återhämtningsprogrammet som inte utnyttjats den 31 december 2010.

Efter ikraftträdandet av den ändrade förordningen om återhämtningsprogrammet anförtrodde kommissionen Europeiska investeringsbanken (EIB) uppgiften att inrätta en investeringsfond och inleda dess verksamhet. För detta ändamål undertecknades ett delegeringsavtal mellan kommissionen och EIB i mars 2011. ”Instrumentet” består av en investeringsfond kallad Europeiska fonden för energieffektivitet (*European Energy Efficiency Fund*, EEE F)[9], tekniskt bistånd och insatser för att öka medvetenheten. Fonden har ett kapital på 265 miljoner euro, varav EU bidragit med 125 miljoner euro. Övriga grundande parter har lämnat bidrag enligt följande: EIB 75 miljoner euro, Cassa Depositi e Prestiti (CDP) 60 miljoner euro och Deutsche Bank 5 miljoner euro. Utöver kapitalanslaget till fonden bidrar EU med 20 miljoner euro till bidrag för tekniskt stöd och 1,3 miljoner euro till insatser för att öka medvetenheten. Deltagandet i fonden är öppet för andra finansinstitut som kan vara intresserade av att ansluta sig.

I linje med Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla bidrar Europeiska fonden för energieffektivitet till den nuvarande politiska ramen för energieffektivitet och kompletterar denna, särskilt handlingsplanen för energieffektivitet 2011[10] och förslaget till direktiv om energieffektivitet[11].

---

9 EEE F SA är ett strukturerat finansinstrument (SICAV-FIS enligt Luxemburgs lagstiftning).

10 KOM(2011) 109, 8.3.2011.

11 KOM(2011) 370, 22.6.2011.

Fonden investerar i åtgärder för energieffektivitet och energibesparingar (70 %), projekt för förnybar energi (20 %) samt rena stadstransporter (10 %), med inriktning på investeringar i tätorter. Stödmottagarna är lokala, regionala och, när så är berättigat, nationella offentliga myndigheter, samt offentliga eller privata organ som handlar på uppdrag av offentliga myndigheter.

Fonden tillhandahåller olika typer av skuld- och egetkapitalinstrument[12] som är anpassade till projektet struktur och behov. Närmare bestämt kan den tillhandahålla följande typer av finansiella tjänster: medel- och långfristiga prioriterade lån, förlagslån, investeringar i blandad skuld, garantier, investeringar i aktier eller hybridkapital, eller en finansieringsform kallad forfeiting[13]. Genom den tekniska biståndsdelen får de projektansvariga finansiellt stöd i form av bidrag som hjälp vid utarbetandet av projektets struktur och framtagandet av ansökningar till fonden.

Fonden inrättades för att åtgärda de största marknadshindren i fråga om energieffektivitet: bristen på anpassad finansiering, marknadens låga förtroende för dessa investeringar och de höga kapitalkostnaderna för projektutveckling. Syftet med fonden är således att finansiera konkreta upprepningsbara ”flaggskeppsprojekt” för att visa att investeringar i energieffektivitet är tillförlitliga. Detta görs genom att tillhandahålla skräddarsydd finansiering, som för närvarande inte finns på marknaden, med särskild inriktning på utvecklingen av energitjänsteföretag, och genom att locka privat kompletterande finansiering.

5.2. Framstegen hittills

Efter undertecknandet av delegeringsavtalet vidtog EIB snabbt alla rättsliga åtgärder som krävdes för att fonden skulle kunna börja fungera och verksamheten inleddes den 1 juli 2011. Deutsche Bank, som valts ut som fondförvaltare, genomförde först ett antal kommunikations- och marknadsföringsåtgärder. Syftet var att göra reklam för fonden för att bygga upp affärsmöjligheter och skapa värdefulla kontakter med kommuner, lokala myndigheter och potentiella investerare i syfte att utöka fonden i framtiden. I detta sammanhang skapades webbplatsen www.eeef.eu och ett webbaserat verktyg för inlämnande av projekt aktiverades för att underlätta samspelet mellan fondförvaltaren och de sökande. När det gäller den tekniska biståndsdelen vidaredelegerade EIB förvaltningen av denna till fondförvaltaren och de första ansökningarna håller nu på att granskas.

Under de första månaderna av fondens verksamhet har kommuner, energitjänsteföretag och andra entiteter som agerar på uppdrag av offentliga myndigheter redan till fondförvaltaren lämnat in ett stort antal förslag till projekt på områdena för kraftvärme, gatubelysning, fjärrvärme och renovering av byggnader. Flera lovande projekt genomgår en grundlig bedömning och de första affärsuppgörelserna är på väg. I likhet med andra finansiella instrument kräver många preliminärt utvalda projekt långa förfaranden för offentlig upphandling och komplexa avtalsstrukturer. De första projekten kommer att fungera som piloterfarenheter som främst syftar till att främja energitjänsteföretagens strukturer. I detta sammanhang har det utarbetats ett standardavtal för denna finansieringsform

[12] Fonden tillhandahåller inte bidrag eller subventionerade räntesatser (mjuka lån). Dessa ekonomiska incitament anses inte vara lämpliga stimulansåtgärder för projekt som genererar tillräckliga inkomster för att vara lönsamma.

[13] Ett system för ”forfeiting” består av försäljning av framtida fordringar (energibesparingar) med en diskonteringsränta. En ytterligare garanti för systemen för ”forfeiting” inom ramen för Europeiska fonden för energieffektivitet är de energiprestandakontrakt som fungerar som säkerhet.

(forfeiting) beträffande energiprestandabaserade tjänster, som kommer att underlätta utvecklingen och det upprepade genomförandet av innovativa uppgörelser med energitjänsteföretag.

Efter det typiska inkörningsskedet för fonden kan det förväntas att ytterligare projekt kommer att komma till stånd. I enlighet med förordning (EU) 1233/2010 ska kommissionen senast i juni 2013 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet om framstegen inom och den eventuella framtida utvecklingen av fonden.